

Fair Capital Partners

Vierde kwartaal | 2023

Beste klant,

Voor u ligt de rapportage over het laatste kwartaal van 2023. Het jaar, dat vol onzekerheden begon, is tegen alle verwachtingen een goed beursjaar geworden. Wel matig presteerden de aandelenkoersen van bedrijven die te maken hadden met de energietransitie.

Dat weinigen hadden verwacht dat de beurzen zouden stijgen is niet zo vreemd. Het conflict dichtbij, de oorlog in Oekraïne, sleept zich voort. Iets verder van huis in het Midden-Oosten raakt vrede tussen Israël en de Palestijnen steeds verder uit zicht.

De centrale banken verhoogden hun rente in 2023 omdat de inflatie verder en steeds sneller opliep. Dat had negatieve gevolgen voor de aandelen- en obligatiekoersen. Tot diep in het derde kwartaal hield deze trend op de rentemarkt aan – in onze ogen een overdreven reactie. Aan het eind van het derde kwartaal begon de inflatie te dalen, waarna de rente op de kapitaalmarkten in de Verenigde Staten en in Europa fors daalde. Aandelen en obligaties behaalden in het vierde kwartaal dan ook goede resultaten.

Wij willen de prestaties van de portefeuilles die wij beheren in een beter perspectief kunnen bekijken. Daarom hebben wij besloten om met ingang van 2024 de benchmark – de indexen waarmee wij de prestatie van de portefeuille vergelijken – aan te passen.

Zoals u weet zijn de duurzame keuzes die wij maken van groot belang bij het beheer van uw portefeuille. Wij meten het resultaat van deze keuzes. We delen graag met u dat we een significante positieve impact maken met de beleggingen die we voor u kiezen. Deze positieve impact is in 2023 toegenomen ten opzichte van 2022.

Daarnaast hebben wij onderzoek gedaan naar het ASN Biodiversiteitsfonds van ASN Impact Investors. Dit fonds heeft een positieve impact op de biodiversiteit. Als een van de weinige beleggingsfondsen ter wereld realiseert het dat zijn beleggingen samen de afname van biodiversiteit vermijden. Per eind december investeerde het in ruim honderd projecten die de biodiversiteit versterken, in drieënveertig landen op zes continenten. Dit beleggingsfonds past naar onze mening goed in het beleggingsbeleid van Fair Capital Partners en dan vooral in het aandelengedeelte van de portefeuille.

Om een sociale impact te maken hebben wij het ASN Microkredietfonds geselecteerd. Dit beleggingsfonds verstrekt leningen aan microfinancieringsinstellingen wereldwijd. Daarom past het vooral in het obligatiegedeelte van onze portefeuilles.

Wij hopen dat het nieuwe jaar op politiek gebied enig positief nieuws zal brengen. Wij bewaken ook in 2024 de duurzaamheid van uw portefeuille en scherpen die waar mogelijk aan. Hierbij streven wij natuurlijk naar positieve beleggingsresultaten.

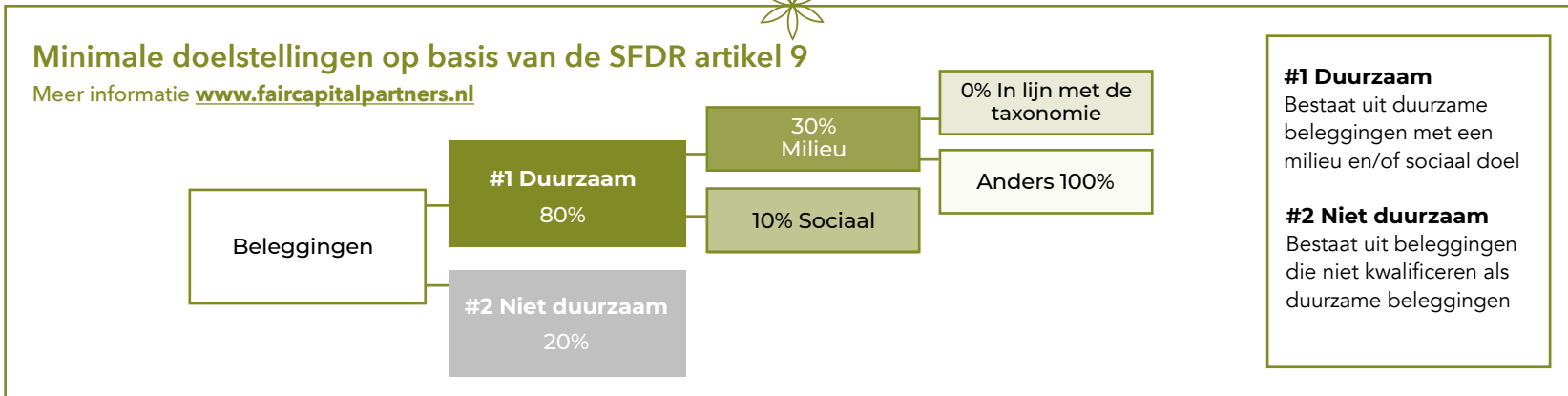
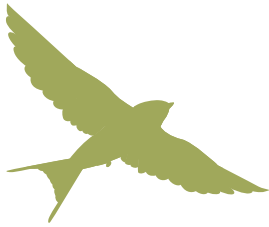
Hartelijke groet,

Het team van Fair Capital Partners

Inhoud

Het vierde kwartaal in vogelvlucht	3
Positief duurzaam nieuws	7
De duurzaamheidscriteria	8
Beleggingsbeslissingsproces	9
Toelichting macro-economische ontwikkelingen	10
Beleggingsbeleid	10
Resultaat	11
Transacties in aandelen	12
Transacties in obligaties	12
Vooruitzichten	13
In de kijker	15
Fiscaal nieuws en tips	16
Fair Capital Impact Fund	18

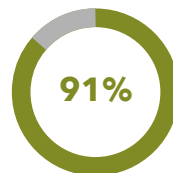
Het vierde kwartaal van 2023 in vogelvlucht

Positieve impact van onze aandelenportefeuille in Q3

100% levert met hun goederen en diensten een positieve bijdrage aan de SDGs.

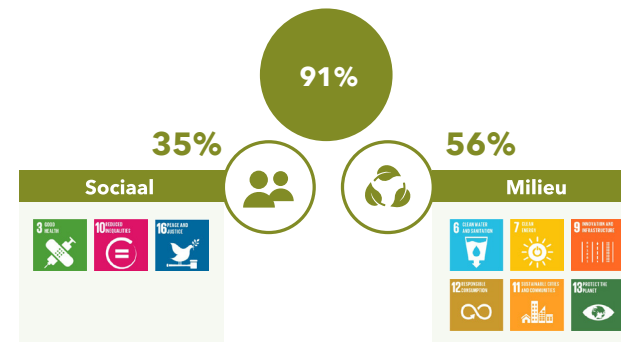
91% van onze aandelenportefeuille levert een "netto" positieve bijdrage aan de SDGs.

We streven ernaar om met onze gehele aandelen portefeuille een positieve impact te realiseren. Door te meten, weten we hoeveel bedrijven in onze portefeuille een "netto" positieve impact maken. Dit zijn de bedrijven met een positieve "SDG Impact Rating". Dit drukken we dan uit in % van de gehele portefeuille.

Positieve impact uitgesplitst naar milieuo- en sociale doelstellingen in Q3

Volgens Europese regelgeving is het verplicht om de "impact" uit te splitsen naar milieuo- en sociale doelstellingen. Op de website vindt u hier meer informatie over onder het kopje belangrijke documenten.

- Goede gezondheid en welzijn
- Ongelijkheid verminderen
- Vrede, justitie en sterke publieke diensten

- Schoon drinkwater en sanitair
- Betaalbare en duurzame energie
- Industrie, innovatie en infrastructuur
- Verantwoorde consumptie en productie
- Duurzame steden en gemeenschappen
- Klimaatactie

Bedrijven die het beste scoren op de SDG's

Novo Nordisk
10

AstraZeneca PLC
10

EDP Renovaveis
9,3

Hannon Armstrong
9,3

Positieve impact van onze obligatieportefeuille

Overheden hebben een essentiële rol bij het realiseren van een duurzame, rechtvaardige maatschappij. Met onze obligatieportefeuille worden (semi) overheden gefinancierd die een ambitieus klimaatbeleid voeren of biodiversiteit en mensenrechten bevorderen. Met de obligatie van Europe Development Bank draagt uw portefeuille bij aan alle SDGs”

Indien uw portefeuille beleggingen in Microkredieten bevat, draagt uw portefeuille daarnaast nog bij aan financiële inclusiviteit, het tegengaan van armoede, gendergelijkheid, goede banen en schone energie.

ESG-risico van onze aandelenportefeuille

We streven naar een laag ESG-risico van onze portefeuille. Voor onze portefeuille scoren we tussen low en medium in in onderstaande tabel. Voor onze portefeuille scoren we **16,72**. In onderstaande tabel ziet u dat dit laag is.

% Significante positieve impact

Q1 2022	22%
Q2 2022	25%
Q3 2022	26%
Q4 2022	29%
Q1 2023	30%
Q2 2023	36%
Q3 2023	34%
Q4 2023	33%

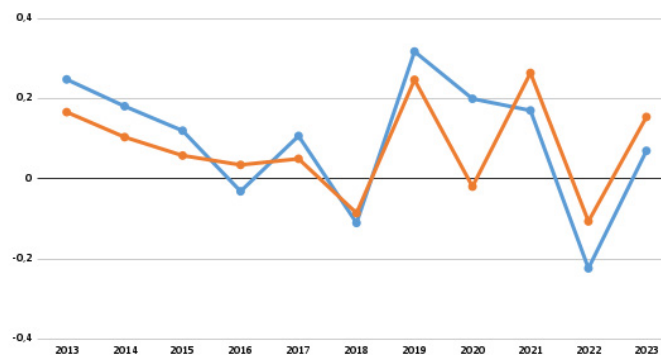
Marktontwikkelingen

- **VS:** In de Verenigde Staten wijzen economische indicatoren op zorgen aan de aanbodkant. De algemene economische vooruitzichten zijn matig.
- **EU:** Er is enige opluchting, aangezien de 'economic sentiment index' voor de eurozone onverwacht is gestegen. De dienstverlening lijkt minder negatief beïnvloed door de dalende vraag.
- **China:** De retail sales lijken t.o.v. november iets aangetrokken. De economische groei over het vierde kwartaal bleef echter iets achter bij de verwachtingen. De overheid is terughoudend met stimuleren, waardoor de Chinese economie voorlopig relatief zwak blijft.
- **Overig:** In de VS en Europa zijn obligatierentes hersteld. De transportkosten tussen China en Europa stijgen als gevolg van de Houthis aanvallen op schepen in de Rode Zee. Containertarieven zijn nu verdrievoudigd t.o.v. half december.

Resultaat	Vierde kwartaal 2023	Heel 2023
Aandelenmodel	9,17%	6,98%
Aandelenbenchmark	5,34%	14,31%
Obligatiemodel	6,28%	4,90%
Obligatiebenchmark	5,64%	6,02%

Performance van de aandelenportefeuille t.o.v. de benchmark

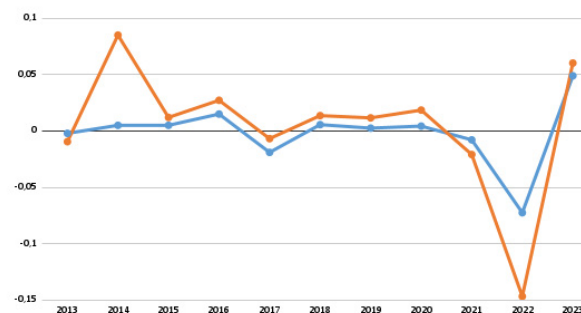
● Portfolio ● Benchmark

1. De benchmark is niet duurzaam en bevat bedrijven die investeren in fossiele brandstoffen en wapens.
2. Vergelijking is wereldwijd voor de lange termijn.
3. Samengestelde benchmark bevat: 50% Eurotop 100-index and 50% MSCI World Index

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Model aandelen	24,80%	18,10%	12,00%	-3,13%	10,69%	-11,02%	31,76%	19,97%	17,05%	-22,35%	6,98%
Benchmark aandelen	16,64%	10,40%	5,80%	3,47%	4,99%	-8,57%	24,7%	-1,95%	26,41%	-10,63%	15,43%

Performance van de obligatieportefeuille t.o.v. de benchmark

● Portfolio ● Benchmark

1. Benchmark is CitiGroup Dutch Government Bond Index 5-7 years

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Model obligaties	-0,21%	0,50%	0,50%	1,50%	-1,90%	0,56%	0,25%	0,43%	-0,79%	-7,25%	4,89%
Benchmark obligaties	-0,95%	8,50%	1,20%	2,72%	-0,68%	1,36%	1,16%	1,85%	-2,09%	-14,67%	6,02%

Fair Capital Partners houdt rekening met de indicatoren voor negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren (PAI-indicatoren*).

Op de volgende onderdelen scoren we **0%**. Dat betekent dat we hier *niet* in beleggen.

	Ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	0%
	Ondernemingen met activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	0%
	Ondernemingen met blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	0%
	Investerings in bedrijven die chemicaliën produceren	0%
	Aandeel beleggingen in ondernemingen waarvan de activiteiten van invloed zijn op bedreigde diersoorten	0%
	Aandeel beleggingen in bedrijven waarbij beleid tegen corruptie en omkoping ontbreekt	0%

*PAI: *Principal Adverse Impact*

Bron: Bloomberg

Positief duurzaam nieuws

- **Helpt van de stroom in Nederland uit hernieuwbare bronnen**
Goed nieuws. In 2023 was de helft van de stroom in Nederland afkomstig uit hernieuwbare bronnen. Het meeste kwam uit biomassa en windenergie, maar ook het aandeel zonne-energie wordt steeds groter, meldt Energieopwek in Trouw. En daar kwam nog meer goed nieuws bij. In 2023 gebruikten mensen minder stroom. De vraag daalde met 5 procent.
Om zuinig gebruik van energie te stimuleren, heft de overheid belasting op het gebruik van elektriciteit en aardgas. Vanaf 2024 wordt die belasting duurder voor aardgas en goedkoper voor elektriciteit. Hiermee stimuleert de overheid de aanschaf van bijvoorbeeld een warmtepomp.
- **Geld beschikbaar voor het verduurzamen van woningen**
In 2024 mogen huiseigenaren meer geld lenen om hun woning te verduurzamen, bijvoorbeeld met biobased materialen, of een nieuwe energiezuinige woning te kopen. Hoeveel dit precies is, hangt af van het energielabel. Ook is er meer subsidie beschikbaar om woningen, monumenten en bedrijfspanden te verduurzamen.
- **OESO-richtlijnen voor het klimaat**
Ook voor het eerst is dat er in de OESO-richtlijnen (internationale regels voor bedrijven) duidelijke regels zijn opgenomen over het klimaat. Deze richtlijnen zijn vrijwillige afspraken, maar kunnen invloed hebben op internationale wetten. Een van de nieuwe richtlijnen is dat bedrijven moeten onderzoeken wat voor effect ze hebben op het klimaat. En er staat ook in dat bedrijven in hun bedrijfsvoering rekening moeten houden met internationale afspraken, zoals het Parijs-akkoord. Milieudefensie is positief over de nieuwe richtlijnen, al kan het altijd beter zo stelt de organisatie.
- **Google toont ook de treinoptie**
Als je googelt op 'vlucht Berlijn' of 'vlucht Parijs' laat Google vanaf nu ook de opties zien om met de trein te gaan met daarbij de opmerking dat het milieuvriendelijker is. Op dezelfde afstand bespaar je met de trein ongeveer 85% aan CO₂-uitstoot per reiziger. De uitstoot verschilt natuurlijk per type trein (een diesel is vervuilerder).
- **Advies: een versneld klimaatbeleid is nodig**
Voor het eerst hebben wetenschappers van de Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR) de overheid geadviseerd over klimaatbeleid. Kort samengevat: het beleid moet versneld, de EU-klimaatdoelen van 2050 moeten we al in 2040 proberen te halen en alle lagen van de bevolking moeten ervan profiteren. Bijvoorbeeld door alle verhuurders te verplichten om alle huurhuizen te isoleren. Of het openbaar vervoer toegankelijk én betaalbaar te maken, want dat is de laatste jaren juist achteruit gegaan.
- **Youth Peace Prize**
In december 2023 werd de internationale jongerenorganisatie 'World's Youth for Climate Justice' onderscheiden met de Youth Carnegie Peace Prize. De wereldwijde jongerenbeweging ontving de prijs voor haar toegewijde strijd tegen klimaatverandering door middel van internationaal recht en voor het bepleiten van klimaatrechtvaardigheid.

De duurzaamheidscriteria

Fair Capital Partners belegt al meer dan 30 jaar op basis van haar duurzame missie. Ons doel is een rechtvaardige wereld, waarin mens en natuur in evenwicht zijn. Onze impact en de manier waarop we daarover rapporteren lichten we kort toe aan de hand van vier maatstaven die we hanteren bij onze beleggingsactiviteiten.

Wij beleggen voor onze klanten met de doelstelling om een positieve bijdrage te leveren aan de wereld door:

- gericht te zijn op zoveel mogelijk bescherming van mensenrechten, klimaat en biodiversiteit
- met de beleggingen een positieve impact te maken conform de Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties
- te streven naar een marktconform financieel beleggingsresultaat op de langere termijn.

1 Artikel 9 SFDR

Sinds 2021 is in de Europese Unie de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van toepassing. Deze verordening maakt de duurzaamheidsaspecten van financiële producten helderder en transparanter. De SFDR deelt beleggingsproducten in verschillende categorieën in. Fair Capital Partners heeft haar duurzaamheidsdoelen zo veel mogelijk conform artikel 9 omschreven. Zo stimuleren we duurzame vooruitgang.

2 Klimaat, mensenrechten en biodiversiteit

Om onze doelstellingen te realiseren, onderzoeken we elk bedrijf en elke overheid waar we in beleggen. Voor dit onderzoek maken we gebruik van de research van het Expertisecentrum Duurzaamheid van ASN Bank. We hanteren toelatingscriteria op het gebied van klimaat, biodiversiteit en mensenrechten, evenals goed bestuur en dierenwelzijn. Ook worden hierbij een aantal indicatoren

voor negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren (PAI-indicatoren) meegenomen.

3 Sustainable Development Goals

We beoordelen tevens de bijdrage die bedrijven leveren aan het behalen van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Deze SDG's bieden een gemeenschappelijke taal en doelen om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken. Daarom zijn de SDG's van groot belang voor een wereldwijde agenda voor duurzame ontwikkeling.

De bedrijven waar wij in beleggen, leveren met hun producten en diensten een positieve economische bijdrage aan de SDG's. We nemen echter ook eventuele negatieve bijdragen in de bedrijfsvoering mee in de selectie. We willen dus een soort 'netto' positieve impact meten. Hiervoor gebruiken we de SDG Impact Rating van ISS-Oekom van Institutional Shareholder Services Inc.

4 ESG: milieu, mensenrechten en goed bestuur

Veel beleggers beoordelen de scores van bedrijven op het gebied van duurzaamheid aan de hand van ESG-ratings. Wij gebruiken ESG-risk ratings om de ESG-risico's te beoordelen. Deze risico's willen we natuurlijk zo laag mogelijk houden. "Hoe integreert Fair Capital Partners duurzaamheidsrisico's in haar beleggingsbeslissingsproces?"

“Hoe integreert Fair Capital Partners duurzaamheidsrisico’s in haar beleggingsbeslissingsproces?”

Duurzaamheidsrisico:“ is een gebeurtenis of omstandigheid op ecologisch, sociaal of governance gebied, die, indien ze zich voordoet, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kan veroorzaken”.

Fair Capital Partners heeft als missie om juist te beleggen in ondernemingen en/of overheden die een zo positief mogelijke invloed hebben op ecologisch, sociaal of governance gebied. Fair Capital Partners wil dus sowieso de duurzaamheidsrisico’s in haar portefeuilles minimaliseren vanuit haar missie omdat deze een negatieve impact kunnen hebben op de wereld en ook op de financiële rendementen op de lange termijn.

Fair Capital Partners heeft met het Expertise Centrum Duurzaamheid van ASN Bank een contract voor een beleggingsuniversum van o.a. aandelen en obligaties samen te stellen op basis van de ASN criteria (zie beleidsdocumenten) t.a.v. biodiversiteit, mensenrechten en klimaat om deze risico’s op voorhand te minimaliseren.

De duurzame impact van de geselecteerde beleggingen heeft betrekking op het voorkomen van negatieve effecten. Er wordt niet belegd in bedrijven die:

- Fossiele brandstoffen produceren of producten of diensten aanbieden die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Zoals de auto- en vliegtuigindustrie.
- Wapens (of onderdelen van wapens) produceren
- Direct of indirect (via toeleveranciers) gebruik maken van kinderarbeid.
- De rechten van vrouwen en vakbondsrechten niet serieus nemen.

Fair Capital Partners vermijdt met het gebruik van het door ASN ECD geleverde universum ook zo veel als mogelijk de negatieve effecten op duurzaamheid uit door niet te beleggen in aandelen en obligaties buiten dit universum.

Daarnaast is vooral bij aandelen selectie de afweging of en in hoeverre de belegging een “netto positieve” bijdrage levert aan de Sustainable Development Goals de zgn “SDG Impact Rating”. Hierbij wordt de positieve bijdrage en de negatieve bijdrage aan de SDGs met elkaar verrekend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van data en analyse van ISS ESG Hiermee weegt Fair Capital Partners de negatieve effecten op duurzaamheid nadrukkelijk mee.

In de Europese regelgeving zijn er een aantal indicatoren voor negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren beschreven (de zogenaamde PAI-indicatoren). Fair Capital Partners heeft op basis van de haar beschikbare data deze indicatoren betrokken in het beleggingsproces en doet hier op de website bij belangrijke documenten minimaal één keer per jaar verslag van. En zal hier per halfjaar verslag van doen op basis van de dan beschikbare relevante data.

Toelichting macro-economische ontwikkelingen

Aan het eind van het derde kwartaal liep de rente op, met negatieve gevolgen voor de kapitaalmarkten. Zo snel als dat toen gebeurde, zo rap daalde de rente in het vierde kwartaal van 2023. Dan hebben we het over de marktrente, de resultante van vraag en aanbod op de kapitaalmarkt. In het economische nieuws wordt vooral veel gesproken over de beleidsrente van de centrale banken, zoals de Federal Reserve (Fed) in de Verenigde Staten en de Europese Centrale Bank (ECB). Beleggers echter beoordelen en bepalen de kapitaalmarktrentes, voor de beleidsmakers belangrijke informatie. Daags nadat de Fed voor de derde keer op rij de rente níet veranderde, besloot de ECB op 15 december jl. dat ook niet te doen. Op die bewuste 15e december vielen er meer rentebesluiten in Europa: de Bank of England (BoE) liet de rente staan op het hoogste niveau in 15 jaar: 5,25%. Zij gaf ook aan dat zij de rente nog een tijd hoog wil houden, hoewel de markt al enige verlagingen inprijst. De Zwitserse Nationale Bank zei haar verkrappende beleid ook te stoppen. Zij laat de rente ongemoeid nu de inflatie voldoende is gedaald tot de beleidsniveaus. Alleen in Noorwegen was er sprake van een laatste renteverhoging van 0,35% naar 4,5%.

<i>Voorspellingen economische groei</i>	<i>Europa 2024</i>	<i>Wereld 2024</i>	<i>Europa 2025</i>	<i>Wereld 2025</i>
ECB	0,8%	-	1,5%	-
OESO	-	1,5%	-	1,7%
IMF	1,5%	3,0%	1,5%	3,0%

De indicatoren voor de ontwikkeling van de economie zijn nog steeds laag in de Verenigde Staten. Ze blijven onder het neutrale niveau van 50. Dat wordt gemeten in de PMI (de purchasing managers index), die het sentiment bij inkopers weergeeft en deze index geeft weinig reden tot enthousiasme.

Desondanks bleek de banengroei nog te versnellen in december en ook in november. Deze banenaanwas doet zich echter niet in alle sectoren voor. De groei zit vooral bij de overheid, het onderwijs en de gezondheidszorg. De Amerikaanse werkloosheid en ook de loongroei blijven stabiel.

In de eurozone verbeterden de sentimentsindicatoren aan het eind van het kwartaal iets, vooral in de dienstensector in onder meer Duitsland en Frankrijk. Het consumentenvertrouwen lijkt ook door het dieptepunt heen. De inflatie in de eurozone is in december gestegen tot 2,9%, vooral vanwege de energieprijzen. De inflatie blijft wel net beneden de verwachting, maar zij is nog niet laag genoeg om het beleid van de ECB om te buigen.

Het lijkt erop dat de betere cijfers uit China komen: de industriële activiteit is er gestegen vanwege een productiestijging en nieuwe orders, en de dienstensector groeit. Ook de exporten vanuit Zuid-Korea, Taiwan en Singapore lijken aan te trekken.

Beleggingsbeleid

Vanwege de verwachting dat de inflatie en rente zouden dalen, hebben wij in het vierde kwartaal een licht overwogen positie aangehouden in zowel aandelen als obligaties. Licht overwogen betekent dat we niet geheel voluit gaan. We besloten daartoe omdat verschillende ontwikkelingen ons iets voorzichtiger maakten. Een ervan is de oorlog in het Midden-Oosten die in oktober begon. Een andere ontwikkeling is dat - zoals ook in de vorige kwartaalverslagen bleek - vooral duurzame aandelen en bedrijven in alternatieve energie bijzonder zware tijden hebben gehad. Bedrijven actief in wind-, zonne- en waterkrachtenergie en waterstof waren allemaal uit de gratie bij beleggers. In het afgelopen kwartaal veerden de koersen van die aandelen van dieptepunten omhoog, mede gesteund doordat analisten vinden dat de intrinsieke waarde van deze bedrijven weer aantrekkelijk wordt.

De opgelopen rente maakt het duurder om hernieuwbare-energieprojecten te financieren. Bedrijven in de fossiele olie- en gasector zijn winstgeverder en hebben minder last van rentestijgingen. Als gevolg hiervan zijn de koersen van aandelen van grote hernieuwbare-energiebedrijven het afgelopen jaar hard gedaald. Dat is ook te zien aan de benchmarks in de tabel hierna. Veel bedrijven hebben zich teruggetrokken uit alternatieve-energieprojecten. Zo heeft het Spaanse Iberdrola (waarin we niet beleggen) windenergieprojecten geannuleerd. Het Deense energiebedrijf Orsted moest afschrijven op enkele Amerikaanse windparken. De hoge rente en haperingen in de levering van onderdelen leidden ertoe dat de kosten opliepen en de bouw vertraagde.

Vanwege de verwachting dat de rente zou gaan dalen hebben we de looptijd van de obligatieportefeuille nog iets verlengd tot aan de bovengrens van de benchmark, een looptijd van ongeveer 7 jaar. We deden dat door meer te beleggen in de lening van de Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Dit is een groene lening waarvan de opbrengsten worden gebruikt voor duurzame projecten. Daarmee hebben we in het vierde kwartaal de benchmark kunnen verslaan.

Resultaat

Rendement	Vierde Kwartaal 2023	Heel 2023
Aandelenmodel	9,17%	6,98%
Aandelenbenchmark	5,34%	14,31%
Obligatiemodel	6,28%	4,90%
Obligatiebenchmark	5,64%	6,02%

Aandelen in de sector hernieuwbare energie, inclusief hun toeleveranciers en financiers, deden het in 2023 teleurstellend. Oorzaken waren onder meer dat deze bedrijven gevoelig zijn

voor renteveranderingen, en dat de kosten van onderdelen bleven stijgen. We zijn in deze bedrijven blijven beleggen omdat zij een belangrijke rol hebben in de energietransitie. Bovendien hebben we vertrouwen in hun algemene financiële positie en de goede verwachtingen op de langere termijn. In het laatste kwartaal zijn de koersen in deze aandelen weer hersteld.

Hernieuwbare energie is geen specifieke sector in de Morgan Stanley Capital International Index (MSCI). In de aandelenportefeuille zijn deze aandelen verdeeld over verschillende MSCI-sectoren: financiële instellingen, industrie, informatietechnologie en nutsbedrijven.

Zoals we al vermeldden in de rapportages over het tweede en derde kwartaal, houden we daarom ook oog op de NEX-index (Wilderhill New Energy Global Innovation Index). Deze index bestaat uit bedrijven van over de hele wereld waarvan de innovatieve technologieën zich richten op schone energie, hernieuwbare energiebronnen, het koolstofvrij maken van de economie en energie-efficiëntie. De bedrijven die onder deze index vallen, beslaan circa 20% van de aandelen in onze portefeuille. Deze index had in 2023 een dieptepunt, met een daling van meer dan 27%. Per ultimo 2023 was de index circa 14% gedaald. Het resultaat van de aandelenportefeuille over 2023 is voor circa een vijfde toe te schrijven aan deze aandelen.

Op het gebied van duurzaamheid scoort de aandelenportefeuille hoog; de impact op de Sustainable Development Goals (SDG's) is significant.

Beurs	Vierde kwartaal 2023	Heel 2023
MSCI World Index (EUR)	6,45%	17,76%
Eurotop 100	5,16%	13,22%
Nasdaq (technologie)	13,55%	43,42%
NEX	4,69%	-12,04%

Transacties in aandelen

We namen een belang in de volgende drie ondernemingen.

The logo for Aixtron, featuring the word "AIXTRON" in a stylized, red, italicized font with a white outline, set against a white background within a thin green border.

Aixtron SE richt zich sinds 2014 op efficiënter energiegebruik. Het bedrijf ontwerpt en produceert apparatuur

voor "metaalorganische chemische dampafzetting" (MOCVD) voor de halfgeleiderindustrie. Dat is apparatuur om het dunne materiaal op de ondergrond aan te brengen. De klanten van het bedrijf gebruiken deze apparatuur om samengestelde halfgeleiderlaagstructuren te produceren voor toepassingen in onder meer leds, laser, zonnecellen, transistoren en telecommunicatieapparatuur. Aixtron brengt zijn producten wereldwijd op de markt.

Eerder moesten wij om duurzaamheidsredenen de aandelen van sectorgenoten STMicroelectronics en Soitec verkopen. Daarom zijn wij op zoek gegaan naar nieuwe beleggingsmogelijkheden in de IT-sector. Onder invloed van de opkomst van *artificial intelligence* (AI) waren veel IT-aandelen al sterk in koers gestegen. Hun koersen waren ook boven hun gemiddelde prijsdoelen geraakt. Door het bij Aixtron aanwezige koerspotentieel en de goede fundamentele bedrijfscijfers kwam Aixtron bij ons in beeld. Ook de verwachtingen voor 2024 zien er goed uit, Aixtron bevestigde zijn verwachtingen voor het hele jaar. Het verwacht meer orders in het vierde kwartaal door de grote vraag naar elektronica.

Aixtron heeft een positieve netto score op de SDG's.

The logo for Beiersdorf, featuring the word "Beiersdorf" in a bold, blue, sans-serif font, set against a white background within a thin green border.

Beiersdorf AG ontwikkelt, produceert en verkoopt producten voor persoonlijke verzorging, medische

wegwerpproducten en zelfklevende producten, zoals huid- en haarverzorgingsproducten, verbandmiddelen, chirurgische handschoenen, compressiekousen, zonnebrandcrème, bevestigingssystemen,

camouflageproducten en verpakkingssystemen. Het bedrijf voert o.a. vier bekende consumentenmerken: Nivea, Eucerin, Labello en Hansaplast. De vooruitzichten voor Beiersdorf zijn positief. Het bedrijf heeft een lage schuld, stabiele omzetgroei en een interessant koerspotentieel.

Beiersdorf heeft ook een netto positieve bijdrage aan de SDG's. Beiersdorf zet zich in om de ongelijkheid in de wereld te verkleinen.

The logo for AstraZeneca, featuring the word "AstraZeneca" in a purple, sans-serif font, followed by a stylized yellow and orange DNA helix icon, all within a thin green border.

AstraZeneca PLC onderzoekt, produceert en verkoopt farmaceutische en medische

producten via haar dochterondernemingen. AstraZeneca richt zich op acht therapeutische gebieden: het gastro-intestinale gebied, oncologie, cardiovasculaire aandoeningen, luchtwegaandoeningen, het centrale zenuwstelsel, pijnbeheersing, anesthesie en infecties. Volgens analisten kan het bedrijf een winstgroei met dubbele cijfers realiseren van ongeveer 14% in 2024 en 15% in 2025. Deze winstgroei wordt gedreven door een veelzijdige portfolio van blockbusters, zoals de diabetesmedicatie Farxiga en Lynparza, een medicijn voor de behandeling van eierstokkanker. Lynparza zou een omzet van meer dan USD 3 miljard moeten genereren. De aandelen zijn bovendien niet te duur.

Astra Zeneca scoort uitstekend op de SDG's. Zij leveren een bijdrage aan welzijn en gezondheid en streven ernaar deze toegankelijk te maken voor alle mensen.

Transacties in obligaties

We hebben gedurende het kwartaal de gemiddelde looptijd van de portefeuille in lijn gebracht met die van de benchmark. De duration, een maatstaf voor die looptijd, is nu rond zes jaar. We hebben daarvoor in juli een groene Duitse lening opgenomen die loopt tot 2030. Groene

leningen, ofwel Green Bonds, zijn obligaties waarvan de opbrengst wordt gebruikt voor projecten om de omgeving of het klimaat te verbeteren. Het Green Bond Allocation Report van zo'n bond geeft inzicht in wat er precies gebeurt met de opbrengsten van de groene lening. In dit geval gaat veel geld naar de transportsector (spoorwegen), internationale samenwerking, research, hernieuwbare energie en projecten op het gebied van biodiversiteit. Per onderdeel wordt dit uitgebreid beschreven. Zo is de transportsector verantwoordelijk voor 19% van de uitstoot in Duitsland. Daarom gaat er geld naar verbetering van de spoorwegen, alternatieve vervoerswijzen, de waterwegen en de ondersteuning van fietsplannen.

Als we obligaties verlenen, kiezen we daarvoor overigens het liefst leningen met een laag risico.

Vooruitzichten

De markten verwachten de eerste Amerikaanse renteverlaging in mei; voor heel 2024 prijzen ze meerdere renteverlagingen in. Begin oktober 2023 zei Fed-voorzitter Jeremy Powell nog dat het prematuur was om te speculeren over het tijdstip van een eerste renteverlaging; hij sloot zelfs de mogelijkheid van een renteverhoging nog niet uit. Er is dus sprake van een forse ommekeer in het beleid. De meeste economen gaan echter niet uit van een snelle renteverlaging. Volgens een peiling door de University of Chicago verwacht twee derde van de ondervraagde economen in de VS dat de eerste renteverlaging pas in het derde kwartaal 2024 of later plaatsvindt. Driekwart verwacht dat er in 2024 een verlaging van in totaal slechts een half procent komt. Economen hebben wel vaker een andere kijk op de toekomst dan beleggers en strategen. Goldman Sachs, een representant van die laatste groep, verwacht verlagingen van 0,25% in maart, mei en juni, waarna de daling voortzet.

De markt verwacht dat de ECB de rente meer gaat verlagen dan de Fed; zij voorziet een daling van de deposito-rente van ruim 120 basispunten. De ECB is gematigder in haar uitlatingen; zij zal proberen de verwachtingen te temperen en niet hopen op een renteverlaging. De inflatie in het eurogebied is nu met 2,9% vrij laag, maar dat komt vooral doordat de energieprijzen zijn gedaald. De inflatie exclusief energie is nog 4,3% en het vergt vasthoudendheid om die te laten dalen. Doordat de loongroei is versneld, stijgen de loonkosten per eenheid product.

Daar staat tegenover dat de vraag naar olie wereldwijd afzwakt doordat de economische groei daalt. Saoedi-Arabië en andere OPEC-landen hebben hun olieproductie verminderd om de prijs op te voeren. Maar volgens het Internationaal Energieagentschap (IEA) neemt de productie in de Verenigde Staten en Brazilië zodanig toe dat dit de verminderde productie compenseert. Volgens het agentschap beslaat de OPEC-productie nu "slechts" de helft van de wereldwijde olieproductie.

De grote vraag is: zijn de monetaire autoriteiten te ver gegaan met hun verkrappende beleid? In hun gevecht tegen de inflatie hebben centrale bankiers de rente stelselmatig opgeschroefd. Ze hebben slechts mondjesmaat toegegeven – eigenlijk is Powell de enige geweest – dat het nu genoeg is. Er is nog steeds aanleiding te veronderstellen dat inflatie niet weg is. Deze wordt veroorzaakt door verduurzaming, onrust in de wereld nu ook transportkosten weer stijgen, en het blote feit dat we in een economische transitie zitten. Maar dat is wat anders dan een gevecht tegen inflatie die wordt opgestuwd door vraag- en aanbodverhoudingen. Het gevaar is, zoals analist Dario Perkins van TS Lombard stelde, dat de autoriteit (ECB) "twee keer achter de feiten aanloopt in dezelfde cyclus". Dat sterkt ons in het geloof dat de rente ruimte heeft om verder te dalen. De aanvankelijke zorgen om de hoge inflatie die tot een recessie zou leiden, zijn in de loop van 2023 omgedraaid in optimisme over een "zachte landing" van de

economie. De inflatie lijkt onder controle te komen. Dat betekent dat we voorlopig de gemiddelde looptijd van de obligaties in portefeuille bij de bovenkant van de benchmark zullen houden, het beleid zoals we in het afgelopen kwartaal hebben ingezet.

Als de rente daalt, heeft dat een positieve impact op zowel aandelen als obligaties. De ontwikkelingen in de reële economie leiden er echter toe dat we heel selectief moeten zijn met de keuze van aandelen. Zo loopt in de Verenigde Staten en Europa het aantal faillissementen op, de transportsector zwakt af, vertrouwensindicatoren dalen. Aan de andere kant neemt de productiviteit toe vanwege de technologische ontwikkelingen en snelle veranderingen in de interneteconomie. Die zijn wellicht nog groter dan die van de afgelopen decennia. Positief is ook dat de uitkomst van de COP 28 (zie hieronder) in Dubai de energietransitie als een belangrijke bron van groei en investeringsmogelijkheden bevestigt. Het renteprobleem mag dan nu de groene sector parten spelen, kenners verwachten dat de projecten uiteindelijk wel zullen doorkomen. De mensheid heeft groene energie nodig. Er wordt vanaf 2024 ook een nieuwe EU-richtlijn van kracht die bedrijven verplicht te rapporteren over hun milieu- en klimaatimpact. Investeren in de energietransitie blijft relevant.

De Magnificent Seven en de beursindex

Met het gevaar in herhaling te treden moeten we hier toch even stilstaan bij de Magnificent Seven: Nvidia, Tesla, Meta, Apple, Amazon, Microsoft en Alphabet. Deze zeven technologiereuzen hebben in 2023 een ongekende groei doorgemaakt en joegen daarmee de groei van de beurzen aan. Het enthousiasme over kunstmatige intelligentie heeft de koersen van deze bedrijven tot grote hoogten opgestuwd. De hoop was dat deze rally wat breder gedragen zou worden, maar helaas bleef hij beperkt tot deze selecte groep. Daarmee wordt hun belang in de aandelenindex S&P wel heel erg groot, meer dan 25%. Voor het verloop van de

brede beursindex is het dus van belang in welke richting deze aandelen zich gaan bewegen.

Verkiezingen

Wellicht nog belangrijker is dat er in 2024 in veel landen verkiezingen zullen plaatsvinden, niet in de laatste plaats in de Verenigde Staten. Donald Trump en Joe Biden zullen de hoofdrolspelers zijn. Trump zal eerst de Republikeinse voorverkiezingen moeten winnen. Zijn voorsprong is enorm. De kans is klein dat er nog meer negatief nieuws over Trump verschijnt. Negatieve economische en geopolitieke ontwikkelingen (twee oorlogen) kunnen hem in de kaart spelen. Trump heeft heel wilde plannen met het ambtenarenapparaat, de inzet van het leger, inreisverboden, opsluiting van migranten en vermindering van de steun aan Oekraïne. Gezien de discussie over de rente hierboven is het opvallend dat hij de onafhankelijkheid van de centrale bank ter discussie wil stellen. Dit zal leiden tot veel onzekerheid op de markten; schulden zullen verder oplopen als belastingen worden verlaagd. De fossiele industrie zal onder zijn bewind weer bloeien. Wij kunnen slechts vertrouwen op de Amerikaanse checks & balances en hopen dat de radicale plannen van Trump niet in praktijk gebracht zullen worden.

In de kijker

Naar aanleiding van de recente Klimaatconferentie COP 28 in Dubai afgelopen november/december zei Bas Eijkhout, klimaatwetenschapper en Europarlementariër voor GroenLinks: "Al met al ben ik blij met deze top. Ik ben kritisch geweest op de voorzitter, want hoe kan de directeur van een oliebedrijf het einde van fossiel aankondigen? Maar hij heeft me positief verrast, en dit had ik, om heel eerlijk te zijn, niet verwacht. De Emiraten wilden er voor de ogen van de wereld een succes van maken en ze hebben er in mijn ogen het best haalbare van gemaakt. Nu we klimaatverandering elk jaar voelen toenemen, voelen steeds meer landen zich geroepen wat te doen. Het gaat misschien niet snel genoeg, maar het valt niet te ontkennen dat de wereld stap voor stap de goede kant op beweegt."

Duurzaam nieuws

Hoewel aandelen in de sector alternatieve energie en de energietransitie zeer matig presteerden in 2023, hechten wij groot belang aan deze sector. Hieronder vind u delen van een artikel dat vrijdag 12 januari in het Financieel Dagblad verscheen. Dit artikel onderstreept het belang van de energietransitie bekeken van uit financiële risico's.

Investeerders houden veel te weinig rekening met de financiële gevolgen van klimaatrechtszaken tegen bedrijven. Grote uitstoters kunnen aansprakelijk worden gesteld voor honderden miljarden aan klimaatschade. Daardoor dreigt voor banken, pensioenfondsen en verzekeraars een grote verliespost. Dat concluderen onderzoekers van de Britse Universiteit van Oxford donderdag in het wetenschappelijke tijdschrift Science.

'De financiële sector houdt zich vooral bezig met de risico's van klimaatverandering en klimaatbeleid voor bedrijven, maar juridische dreiging is een blinde vlek. Juist in een tijd waarin klimaatrechtszaken steeds succesvoller zijn, is dat gevaarlijk. Investeerders steken hierdoor geld in de verkeerde projecten', zegt de Nederlandse wetenschapper Thom Wetzer. Hij is directeur van het Oxford-onderzoeksinstituut voor duurzaamheidsrecht.

Een gang naar de rechter kan voor bedrijven flink in de papieren lopen. De Oxford-onderzoekers schatten dat het Amerikaanse olie- en gasbedrijf Chevron aansprakelijk kan worden gesteld voor maximaal \$ 8500 miljard. Dat overstijgt de winst die het bedrijf tussen 1990 en 2019 maakte, namelijk \$ 291 miljard. 'Chevron loopt het risico dat zijn activiteiten uiteindelijk de waarde van het bedrijf vernietigen', aldus het onderzoek. Een ander voorbeeld is de aansprakelijkheid van Shell in de orkaan Harvey in 2017 in de Verenigde Staten. Die bedraagt volgens de studie \$ 276 miljoen.

'Bedrijven en investeerders onderschatten de uitkomst van zo'n rekenmethode. Ten onrechte denken zij dat die niet aan hen toe te schrijven is, laat staan juridisch standhoudt. Maar klimaatwetenschap ontwikkelt zich sterk en ondersteunt in toenemende mate rechtszaken', aldus Wetzer. Hij trekt een vergelijking met de tabaksindustrie, die in het verleden gezondheidsclaims verloor.

Naast schadeclaims kunnen klimaatrechtszaken leiden tot aanpassing van nationaal overheidsbeleid, bijvoorbeeld het verminderen van belastingvoordelen voor de fossiele industrie. Dan dreigt voor investeerders in die sector minder dividend. 'Het is vreemd dat banken, pensioenfondsen en verzekeraars zo weinig aandacht hiervoor hebben. Ze vragen er ook nauwelijks naar op aandeelhoudersvergaderingen. Een reden kan zijn dat het überhaupt vrij nieuw is voor de sector om naar klimaatrisico's te kijken', zegt Wetzer.

Vorig jaar waarschuwde Frank Elderson, directielid van de Europese Centrale Bank, voor hetzelfde. 'Banken moeten op deze risico's letten en erop anticiperen. Ook omdat financiële instellingen nu ook zelf het doelwit dreigen te worden van klimaatrechtszaken', zei hij. Zo dreigt Milieudefensie met een nieuwe zaak tegen een financiële instelling. Volgens Wetzer is de ECB een van de weinige toezichthouders die de risico's van klimaatzaken serieus neemt.

Actualiteiten voor uw financiële planning

Bent u dit kalenderjaar weer begonnen met goede voornemens? Dan kent u vast het 'frisse-starteffect': u heeft extra motivatie om nieuwe dingen op te pakken. Om uw voornemens vol te houden helpt het om ze positief te formuleren, het gewenste resultaat te benoemen en uw voornemens in kleine stappen te concretiseren. Als die stappen worden beloofd of als u ze samen met anderen behaalt, dan zorgt dat ook nog eens voor extra motivatie. Graag gaan wij u daarbij helpen!

De fiscale getallen voor 2024 geven aanleiding om uw financiële planning op diverse gebieden te heroverwegen:

1. Box 2: tarief dividendbelasting

In box 2 zijn er vanaf 2024 twee schijven, met tarieven van respectievelijk 24,5% en 33%. Dat maakt het aantrekkelijker voor aanmerkelijkbelanghouders om de opgepote winstreserves aan zichzelf uit te keren in de vorm van dividend. Op een dividenduitkering van € 67.000 (€ 134.000 voor fiscale partners) is een fors lager tarief van toepassing. Dit is een aantrekkelijke manier geworden om de reserves gefaseerd over te hevelen van de bv naar privé.

2. Box 3: tarieven

Het box 3-tarief is per 1 januari 2024 gestegen van 32 procent naar 36 procent. Er geldt een forfaitair rendement van 6,04% op de zogeheten overige bezittingen. Daarmee is de belastingheffing voor alles wat niet als spaargeld wordt aangemerkt, 2,17% geworden. Over spaargeld en banktegoeden is de belastingheffing 0,37%.

3. Box 3: vrijstelling duurzaam sparen en beleggen

Per 1 januari 2025 wordt het bedrag dat u belastingvrij kunt sparen of beleggen in groene projecten verlaagd. Het bedrag dat in box 3 is vrijgesteld, wordt dan € 30.000, voor

fiscale partners € 60.000. Dit betekent dat u voortaan minder belastingvoordeel heeft op groen sparen en beleggen.

Hoewel het belang van duurzame investeringen alleen maar toeneemt, vermindert de overheid de stimulering ervan. We bespreken graag nog eens met u hoe u uw vermogensbestanddelen invult die gericht zijn op de bescherming van biodiversiteit, mensenrechten en klimaat en die uw risicoprofiel als basis hebben.

4. Wettelijke rente

De wettelijke rente is per 1 januari 2024 gestegen van 6% naar 7%. Dat heeft onder meer gevolgen voor de rente die de langstlevende ouder moet vergoeden op de overbedelingschuld die ontstaat bij de verdeling van een nalatenschap conform de standaard wettelijke verdeling. Die rente wordt nu 1%, is niet opeisbaar en wordt bijgeschreven bij de hoofdsom. Het is wenselijk en raadzaam de vordering die kinderen hebben op de langstlevende, goed vast te leggen. Als dat nog niet is gebeurd, dan kunt u dat alsnog doen.

Hierbij is nog een aandachtspunt. Om de hoogte van de schuld te bepalen, mag de waarde van de woning worden gesteld op de waarde in het economisch verkeer. Als deze hoger is dan de WOZ-waarde, pakt dat dus voordelig uit.

Gaat u aangelegenheden rondom uw (levens)testament oppakken, dan zijn uw naasten met deze aandachtspunten goed geholpen.

Woningmarkt

Wat niet op 1 januari verandert of verbetert, is de schaarste aan (koop)woningen. Wat gelukkig wel continu verbetert is dat het energielabel steeds belangrijker wordt bij de financiering van koopwoningen. De overheid introduceerde het energielabel in 2008 met twee doelen: huizenbezitters stimuleren om te verduurzamen, en huizenkopers een beter

beeld geven van het huis dat ze kopen. Lange tijd was het energielabel een papieren tijger, maar daar komt nu verandering in.

Als een huis beter geïsoleerd is, mag de koper meer geld lenen: van € 10.000 meer voor een huis met energielabel A of B, tot € 50.000 voor een huis met label A++++. Voor wie zijn huidige woning wil verduurzamen zodat het een groener energielabel krijgt, geldt het omgekeerde: hoe lager het label, hoe meer de woningbezitter extra mag lenen bovenop de hypotheek om het huis op te knappen.

Twee tips van Erica Verdegaal

We sluiten deze keer af met twee tips van econoom Erica Verdegaal, de al drie decennia voor particulieren over geldzaken schrijft. Het zijn tips die u elke dag kunt toepassen:

- **Zeg vaker 'nee'**
Verkopen is verleiden. Eén moment van zwakte leidt tot een idiote belegging, onnodig abonnement, nutteloze miskoop. Zeg daarom in 2024 vaker 'nee'. Want kort is de illusie, maar lang de spijt.
- **Blijf samen**
Samenleven is per persoon pakweg 30 procent goedkoper dan alleen wonen. Wees in 2024 dus extra lief voor elkaar.

Fair Capital Impact Fund Impactinvesteerder Cher Glaser positief over 2024

Het Fair Capital Impact Fund investeert in duurzame bedrijven die door een inspirerende missie worden gedreven. Daarmee draagt het aantoonbaar positief bij aan verduurzaming van onze samenleving. Eerder in 2023 waren de fondsmanagers vooral met de bestaande bedrijven bezig, zoals doorinvesteringen in Seepje en Heattransformers. In het laatste kwartaal van 2023 is de impact van het fonds verder vergroot door nieuwe investeringen. De verwachtingen voor 2024 zijn positief, vertelt Cher Glaser, impactinvesteerder van het fonds.

Het afgelopen jaar waren de meeste investeerders in Nederland terughoudend. Het leek alsof iedereen afwachtte wat de toekomst

gaat brengen. Cher: “De koopkracht nam in 2023 af en de inflatie steeg. In zo’n situatie zijn duurzame producten en diensten kwetsbaar. Zodra het financieel minder gaat, kiezen veel mensen namelijk voor prijs in plaats van duurzaamheid. Dit zien we beperkt terug in onze portefeuille.”

“Een aantal bedrijven waarin wij investeren, liet minder goede resultaten zien in 2023, dan de verwachtingen die de ondernemers vooraf hadden afgegeven. Ondanks de marktomstandigheden hebben we onze portefeuille uitgebreid met twee nieuwe bedrijven die zich richten op een zakelijke markt, waaronder het circulaire keukenconcept Chainable en de Amsterdamse startup Tap Electric, die het laden van elektrische auto’s zowel voor de zakelijke rijder, als voor de consument, simpel en betaalbaar maakt.” ●

Seepje zette een innovatieve stap Seepje, dat natuurlijke was- en poetsmiddelen maakt, zette in het afgelopen kwartaal een bijzondere, innovatieve stap. Cher: “Seepje breidde het assortiment uit met natuurlijke haar- en huidverzorgingsproducten met navullingen. Het bedrijf verkoopt de navullingen in poedervorm. De consument hoeft alleen maar water toe te voegen en heeft weer een volle fles shampoo of douchegel. Op

deze manier elimineert Seepje een groot deel van de CO2-uitstoot die soortgelijke producten in vloeibare vorm hebben.” Deze innovatieve benadering komt op een moment waarop de markt hunkert naar duurzame, innovatieve alternatieven. ●

Ondernemende vrouw van 2023

Het fonds investeert ook in het online platform Reliving. Dit gaat de strijd aan met fast furniture door tweedehands meubels van goede kwaliteit te verkopen. Cher: “Ananda van Doorn, de oprichtster van Reliving, kwam afgelopen kwartaal positief in het nieuws. Zij deed mee aan de verkiezing ‘Ondernemende Vrouw van het Jaar 2023’ van ABN Amro. En zij won deze titel in de categorie duurzaamheid.” Bij de uitreiking zei Ananda: “Ik hoop dat binnen tien tot twintig jaar iedereen zichzelf duurzaam ondernemer kan noemen. Dat we niet alleen kijken naar hoe we een product op de markt kunnen brengen, maar ook hoe we kunnen teruggeven aan de wereld.” ●

Mainstream plasticvrij

Een ander bedrijf waarin het fonds investeert is Eco Group. ECO Group zorgt voor een duurzame revolutie in wassen en persoonlijke verzorging. Het bedrijf brengt veel duurzame merken onder een dak die samen de wereld schoner maken. Door lokaal te produceren met natuurlijke

ingrediënten en met weinig verpakkingsmateriaal wordt er veel water en CO2 bespaard. Eco Group breidde zijn assortiment merken uit met het duurzame, plasticvrije cosmeticamerk Ben & Anna. Doordat Ben & Anna breed verkrijgbaar is via onder andere Kruidvat, maakt het plasticvrije cosmetica mainstream. ●

Kennisontwikkeling

Een aantal teamleden van Fair Capital Partners Impact Investing namen deel aan een conferentie in Berlijn over *steward ownership*. Dat is een ondernemingsvorm waarbij stemrecht (macht) en economische rechten (financiële belangen) van elkaar gescheiden zijn. Dat maakt het voor een bedrijf mogelijk zijn kernwaarden te bewaken. Het voorkomt dat de koers van het bedrijf wordt bepaald door aandeelhouders die zijn gericht zijn op winstmaximalisatie.

Cher: “Wij geloven dat het belangrijk is om onze kennis van alternatieve structuren te blijven ontwikkelen. Zulke structuren zijn nodig om de bestaande financiële systemen op te schudden en te veranderen. Zelf doen we dat ook, want ons fonds heeft geen bonusstructuur.” ●

Vooruitblik

Een aantal teamleden van Fair Capital Partners Impact Investing namen deel aan een conferentie in Berlijn

over steward ownership. Dat is een ondernemingsvorm waarbij stemrecht (macht) en economische rechten (financiële belangen) van elkaar gescheiden zijn. Dat maakt het voor een bedrijf mogelijk zijn kernwaarden te bewaken. Het voorkomt dat de koers van het bedrijf wordt bepaald door aandeelhouders die zijn gericht zijn op winstmaximalisatie.

Cher: "Wij geloven dat het belangrijk is om onze kennis van alternatieve structuren te blijven ontwikkelen. Zulke structuren zijn nodig om de bestaande financiële systemen op te schudden en te veranderen. Zelf doen we dat ook, want ons fonds heeft geen bonusstructuur." ●

Het Fair Capital Impact

Fund brengt ondernemers en investeerders bij elkaar. Op elk moment kunnen investeerders met 250.000 euro of meer instappen. Dat bedrag is mede gebaseerd op wettelijke regels voor dergelijke financieringen. De partijen die momenteel in het fonds investeren zijn stichtingen, particulieren en family offices. Als een investeerder in het fonds stapt, doet hij of zij pro rata mee met alle nieuwe investeringen. Zo spreidt de investeerder het risico en werkt toe naar een gespreide portefeuille. Het uitgangspunt is dat het fonds een investering pas van de hand doet als aan twee voorwaarden wordt voldaan: allereerst moet de ondernemer er klaar voor zijn, daarnaast moet de exit een rendement opleveren dat interessant is voor de investeerders. De fondsbeheerders zijn geduldig en wachten tot de onderneming tot bloei is gekomen.

Fair Capital Partners zet zich in voor toekomstige generaties. Daarom willen wij u graag informeren over 'Lab Toekomstige Generaties'.

Onze missie

Onze missie: in 2050 weegt iedereen het welzijn van toekomstige generaties mee in belangrijke beslissingen. Als we over toekomstige generaties praten, dan hebben we het over de komende zeven generaties. Mensen die vanaf morgen geboren worden tot ver in het jaar 2125.

Heeft u er ooit aan gedacht dat toekomstige generaties (nog) geen stem hebben in onze samenleving?

Daar wil het Lab Toekomstige Generaties verandering in brengen. Ouders willen natuurlijk het beste voor hun kind en grootouders de mooiste mogelijke toekomst voor hun kleinkinderen. Ze zijn best bereid iets te laten voor deze mooie toekomst. Net zoals hun voorouders soms dingen lieten of bewust in gang zetten voor het leven dat zij vandaag leven. Maar lukt het wel om de belangen van onze kleinkinderen, achterkleinkinderen en achterachterkleinkinderen mee te nemen in de besluiten die we als samenleving nemen? In de politiek is het lastig om verder te kijken dan morgen of overmorgen, laat staan vijftig of honderd jaar vooruit. Hoe zorgen we ervoor dat we nu rekening houden met de mooiste mogelijke toekomst voor toekomstige generaties?

Een wettelijke stem voor toekomstige generaties

Op basis van de Wet op het Welzijn van Toekomstige Generaties waakt in Wales een commissaris over de belangen van deze generaties. Hongarije heeft een ombudsman die het grondrecht van iedereen op een schoon, gezond, duurzaam leefmilieu beschermt, nu en in de toekomst. In Litouwen en Finland doorpluizen wetgevingscommissies van de toekomst de moties en aangenomen wetten met als vraag: welke impact hebben zij op toekomstige generaties?

Wij willen ook in Nederland een wettelijke stem voor toekomstige generaties realiseren. Daarom werken we bij het Lab Toekomstige Generaties aan de wettelijke borging van de belangen van toekomstige generaties. En aan een functie die uitvoering van die wetten controleert. We gaan ervoor zorgen dat mensenrechten en kinderrechten ook gaan gelden voor toekomstige generaties. Zo nemen we de belangen van hen die nog geboren moeten worden, heel bewust mee in de beslissingen van vandaag.

Stichting Lab Toekomstige Generaties

De stichting Lab Toekomstige Generaties is drie jaar geleden opgericht en werkt met een grote groep mensen aan haar ambities. Ondergetekende, Veronique Swinkels, acteert samen met Jan van de Venis en Jessica den Outer als waarnemende ombudspersonen. Zij worden daarin gesteund door een werkteam, co-laboranten, een actief bestuur en diverse fondsen. Via toekomstdinners en sessies met overheden en het bedrijfsleven inspireerden we al velen om het roer om te gooien en vanaf nu wel rekening te houden met toekomstige

generaties. We pakten meerdere kwesties aan en onderzochten wat er nodig is om de mooiste mogelijke toekomst te realiseren van onder meer onderwijs, leiderschap, technologie, de Waddenzee, water en de agrarische sector. We hielpen boeren die door al het negatieve nieuws geen mooie toekomst meer konden zien, op weg naar initiatieven tot regeneratieve landbouw die zij zelf dragen, rekening houdend met toekomstige generaties.

Het Lab Toekomstige Generaties zet de wens om een goede voorouder te zijn om in actie vandaag en creëert handelingsperspectief. We kunnen dit: goede voorouders zijn, vrijgeevige voorouders zijn, en bewust de belangen van toekomstige generaties meenemen. Het is hard nodig, want de toekomstige generaties hebben heel wat te verliezen als we in deze tijd niet nadrukkelijk aan hun welzijn werken.

Aan iedereen die met ons werkt aan de mooiste mogelijke toekomst voor toekomstige generaties willen wij een groep van Vrijgeevige Voorouders toevoegen. Zij helpen doordat ze ons financiële stabiliteit bieden. Zo kan het Lab met focus en rust zijn ambitie waarmaken: de Wet Welzijn van Toekomstige Generaties in Nederland realiseren en ervoor zorgen dat de stem van toekomstige generaties luid en duidelijk te horen is.

**Namens het Lab Toekomstige Generaties:
Veronique Swinkels, voorzitter**

**Wilt u meer weten of bijdragen aan ons streven?
Ga dan naar:**

www.labtoekomstigegeneraties.nl